

Quickscan flora en fauna

Vossenweg 3, Hoogerheide

Arnhem, 10 februari 2022

Colofon

Titel	: Quicksan flora en fauna
Subtitel	: Vossenweg 3, Hoogerheide
Projectnummer	: 20.129
Datum	: 10 februari 2022
Veldonderzoek	: P. Gortworst
Auteur(s)	: P. Gortworst & T. van de Zilver
Collegiale toets	: S. van den Berg-Nelissen
Opdrachtgever	: AGEL adviseurs
Contactpersoon	: M. Abbenhuis

Bezoekadres : Snelliusweg 40-18
Postcode : 6827 DH Arnhem
Telefoon : 026-2001900

info@ekoza.nl
www.ekoza.nl

Ekoza B.V. is lid van het Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Wettelijk kader	5
2.1 Natura 2000-gebieden.....	5
2.2 Natuurnetwerk Nederland	5
2.3 Soorten	6
2.4 Houtopstanden	8
3. Gebiedsbeschrijving	9
3.1 Gebiedsbeschrijving	9
3.2 Voorgenomen ingreep	13
4. Onderzoeksmethode	14
4.1 Gebiedsbescherming	14
4.1.1 Natura 2000.....	14
4.1.2 Natuurnetwerk Nederland	14
4.2 Soorten	14
4.2.1 Bronnenonderzoek.....	15
4.2.2 Veldonderzoek	15
4.2.3 Effectenbeoordeling.....	15
4.3 Houtopstanden	16
5. Resultaten	17
5.1 Gebiedsbescherming.....	17
5.1.1 Natura 2000.....	17
5.1.2 Natuurnetwerk Nederland	19
5.2 Soorten	21
5.2.1 Grondgebonden zoogdieren	21
5.2.2 Vleermuizen	23
5.2.3 Vogels	26
5.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen	29
5.2.5 Flora.....	31
5.2.6 Ongewervelden	31
5.3 Houtopstanden	32
6. Conclusies en aanbevelingen	33
6.1 Gebiedsbescherming.....	33
6.1.1 Natura 2000.....	33
6.1.2 Natuurnetwerk Nederland	33
6.2 Soortbescherming	33
6.2.1 Grondgebonden zoogdieren	34
6.2.2 Vleermuizen	34
6.2.3 Vogels	34
6.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen	35
6.2.5 Flora.....	35
6.2.6 Ongewervelden	35
6.3 Houtopstanden	36
Bronnen	37
Literatuur	37
Websites	37

1. Inleiding

AGEL adviseurs voert onderzoek uit ter voorbereiding op de sanering van een aantal gebouwen van een voormalige melkveeboerderij, gelegen in Hoogerheide, gemeente Woensdrecht, ten zuiden van Bergen op Zoom. Staatsbosbeheer wil deze locatie omvormen tot natuurgebied (bos).

Vanuit Europese- en nationale regelgeving dient onderzocht te worden welke effecten deze ingreep heeft op beschermde gebieden (Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland) en op beschermde flora en fauna.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een quickscan. Het betreft een beoordeling van de huidige en potentiële aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren op de onderzoekslocatie en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De quickscan vindt plaats op grond van bronnenonderzoek en een terreinbezoek. Tijdens het terreinbezoek is een inschatting gemaakt welke soorten voor kunnen komen en welke soorten op voorhand uit te sluiten zijn.

Deze quickscan is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. Dit onderzoek betreft geen volledige veldinventarisatie. Mochten er effecten te verwachten zijn van de werkzaamheden op beschermde soorten die mogelijk aanwezig zijn, dan wordt een nader onderzoek geadviseerd.

In hoofdstuk 2 staat het wettelijk kader uiteengezet, waaraan getoetst dient te worden. Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het onderzoeksgebied en de voorgenomen ingrepen. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de onderzoeksmethode. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek en de mogelijke effecten van de ingreep op beschermde soorten besproken. Ten slotte volgen in hoofdstuk 6 de conclusies, aanbevelingen en eventuele vervolgstappen.

2. Wettelijk kader

Sinds 1 januari 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. Het bevoegd gezag ligt bij de provincies. De Rijksoverheid blijft verantwoordelijk voor handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk, zoals hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij etc.

De Wet natuurbescherming is gericht op de bescherming van:

- Natura 2000-gebieden
- Soorten
- Houtopstanden

2.1 Natura 2000-gebieden

De basis voor Natura 2000 zijn de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Deze natuurbeschermingsrichtlijnen hebben naast de bescherming van specifieke flora en fauna eveneens als doel om de leefgebieden van deze soorten te behouden, te herstellen of uit te breiden.

In Nederland zijn ruim 160 gebieden als Natura 2000-gebied aangewezen door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Door de toenmalige Minister van LNV zijn instandhoudingsdoelstellingen vastgesteld voor de Natura 2000-gebieden, deze staan vermeld in het (ontwerp-) aanwijzingsbesluit. In het (ontwerp-) aanwijzingsbesluit staan de instandhoudingsdoelstellingen voor alle habitattypen, -soorten en broedvogels die in het Natura 2000-gebied voorkomen beschreven. Daarnaast staat beschreven op welke wijze de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren zijn. Onder 'instandhouding' wordt verstaan het geheel aan maatregelen die nodig zijn ter behoud of herstel van een gunstige staat van instandhouding van de natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten.

Elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren; of
- een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen

is ingevolge artikel 2.7, tweede lid verboden. De activiteit kan slechts doorgang vinden wanneer het bevoegd gezag een vergunning verleent.

2.2 Natuurnetwerk Nederland

Het doel van het Natuurnetwerk Nederland (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) is om een samenhangend netwerk te creëren van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen. Het huidige netwerk bestaat voor het merendeel uit Natura 2000-gebieden en andere bestaande natuurgebieden. Daarnaast worden natuurgebieden uitgebreid, nieuwe natuurgebieden ontwikkeld en ecologische verbindingzones aangelegd.

Deze Ecologische Verbindingszones (EVZ) verbinden natuurgebieden met elkaar om zo het migreren van dieren en planten tussen natuurgebieden mogelijk te maken.

De provincies zijn sinds 2014 verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. Bij toetsing van de ingreep aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN) zijn de 'Spelregels EHS' van toepassing, een uitwerking van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte en een door Rijk, provincies en maatschappelijke organisaties gezamenlijk opgesteld beleidskader. Provincies hebben de Spelregels laten doorwerken in hun eigen ruimtelijk beleid. Het compensatiebeginsel voor de EHS is het sluitstuk van het 'nee, tenzij' beschermingsregime. Volgens dat regime zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen, die afwijken van het bestemmingsplan, in het NNN met een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang én het ontbreken van reële alternatieven. De hoofdlijnen van de regels voor de bescherming en compensatie van het NNN zijn juridisch verankerd in de uitbreiding van het Besluit Algemene Regels Ruimtelijke ordening (Barro, voorheen AMvB Ruimte), die op 1 oktober 2012 in werking is getreden (bekendmaking inhoud Stb. 2012, 388; bekendmaking inwerkingtreding Stb. 2012, 434).

2.3 Soorten

Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, een zorgplicht voor alle in het wild levende dieren.

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- soorten van de Vogelrichtlijn
- soorten van de Habitatrichtlijn
- andere soorten

Vogelrichtlijnsoorten

Onder de soorten van de Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Ingevolge artikel 3.1 is het verboden om:

1. Opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. Opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. Eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. Opzettelijk vogels te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Habitatrichtlijnsoorten

Onder de soorten van de Habitatrichtlijn vallen soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage I van het Verdrag van Bonn. In de Bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.

Wat betreft deze soorten is het ingevolge artikel 3.5 (Bern bijl. II, Bonn bijl. I) verboden om:

1. Opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. Opzettelijk dieren te verstoren;
3. Opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

5. Opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Wat betreft deze soorten is het ingevolge artikel 3.6 (Bern bijl. I en II, Bonn bijl. I) verboden om dieren of planten te verkopen, te vervoeren voor verkoop, te verhandelen, te ruilen of te koop of te ruil aan te bieden, tenzij het gaat om aantoonbaar gefokte of gekweekte dieren of planten.

Andere soorten

Onder het beschermingsregime andere soorten vallen soorten waarvan er geen Europese verplichting tot bescherming is. Dit zijn soorten die vanuit nationaal belang extra bescherming behoeven.

De beschermde status van soorten kan per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. In dit geval gaat het om de provincie Noord-Brabant.

Ingevolge Wet natuurbescherming artikel 3.10 is het verboden om:

1. Opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. Voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. Opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Zorgplicht

Artikel 1.11 Wet natuurbescherming voorziet in een algemene verplichting voor eenieder om voldoende zorg te dragen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Het betreft bovendien niet alleen dieren en planten van soorten waarvoor de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn specifieke beschermingsmaatregelen eisen, maar alle in het wild levende dieren en planten.

De zorgplicht is als een open norm geformuleerd in het eerste lid van artikel 1.11. In het tweede lid wordt de zorgplicht iets geconcretiseerd door te bepalen dat de zorgplicht in elk geval inhoudt dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:

- dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
- indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden geveegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
- voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de bescherming van dieren en planten van soorten waarvoor geen specifiek beschermingsregime geldt op grond van hoofdstuk 3, heeft de zorgplicht zelfstandig betekenis. Op grond van de zorgplichtbepaling moeten schadelijke handelingen in beginsel achterwege worden gelaten dan wel moeten maatregelen worden genomen om schadelijke gevolgen (zoveel mogelijk) te voorkomen.

Jaarrond beschermde nesten

Nesten van vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd, de nesten van soorten in categorie 5 zijn beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn.

Categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Enkele provincies, zoals Limburg en Overijssel, hebben hun eigen lijst van jaarrond beschermde nesten van vogelsoorten.

2.4 Houtopstanden

De regels van de Boswet zijn grotendeels onveranderd opgenomen in de Wet natuurbescherming.

Een houtopstand is een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die:

- a. een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of
- b. bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen.

Ingevolge artikel 4.1 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom (voor deze wet);
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar
- kweekgoed;
  - uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen,
  - beplantingen langs waterwegen, en
  - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- Het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa indien zij:
  - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
  - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid
  - bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
  - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

3. Gebiedsbeschrijving

3.1 Gebiedsbeschrijving

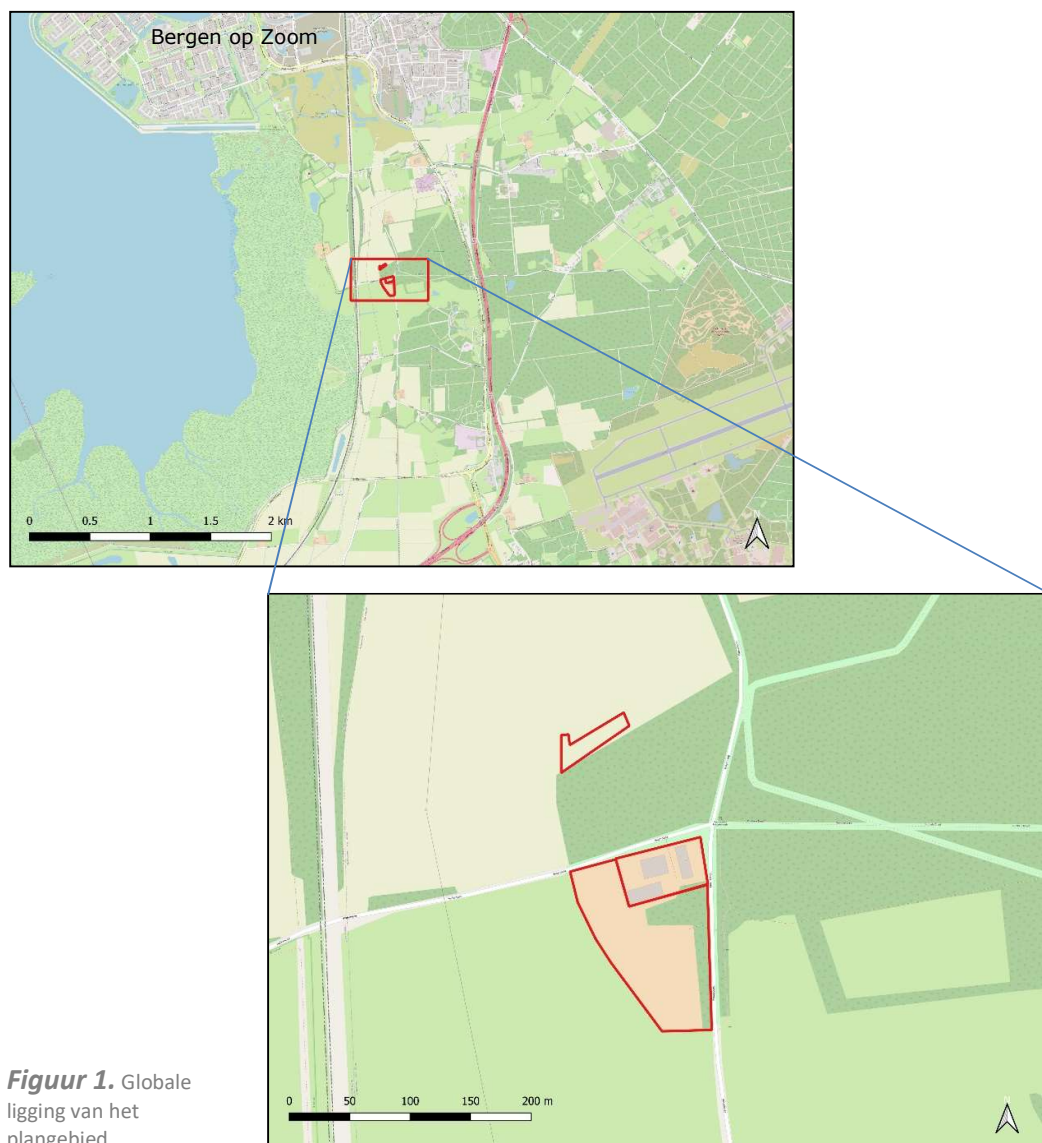
De bebouwing van Vossenweg 3 in Hoogerheide bestaat uit een woonboerderij, een melkveeststal, een schuur/loods en enkele verspreid gelegen betonnen keermuren. Het erf is omgeven door bomen (eiken, kastanjes, populieren etc.). In het oosten en noorden ligt het bosgebied van de Brabantse Wal (landgoed Mattemburgh). Ten westen en zuiden van het erf liggen houtwallen en graslanden.

Het plangebied ligt aan de kruising van de verharde, maar smalle Vossenweg en het halfverharde pad Hildernisse. Op ongeveer 150 meter ten zuiden van de boerderij ligt een van de weinige beken die van de Brabantse Wal afstroomt: De Blaffert.

De spoorlijn van Bergen op Zoom naar Middelburg loopt op ca. 200 meter ten westen van het plangebied van noord naar zuid. De snelweg A4 / A58 ligt ten oosten op ongeveer 700 meter afstand.

In de ruimere omtrek liggen de bebouwde kom van Bergen op Zoom in het noorden (ca. 1,2 km) en de militaire vliegbasis Woensdrecht in het zuidoosten (2,5 km). Ten zuiden ligt het dorp Hoogerheide op ca. 3 km en in het westen begint het natuurgebied van het Markiezaat aan de andere zijde van de spoorlijn. Het Markiezaatmeer ligt op iets meer dan een kilometer afstand. In Figuur 1 is de globale ligging van het plangebied weergegeven.

Het plangebied is opgedeeld in 3 locaties (Figuur 2). Locatie 1 bestaat enkel uit een verharde (betonnen) grondplaat. De schuur en stal liggen op locatie 2. Op locatie 3 bevinden zich keermuren / voederkuilen en verharde paden.

Figuur 1. Globale ligging van het plangebied.

Figuur 2. De opdeling van het plangebied.

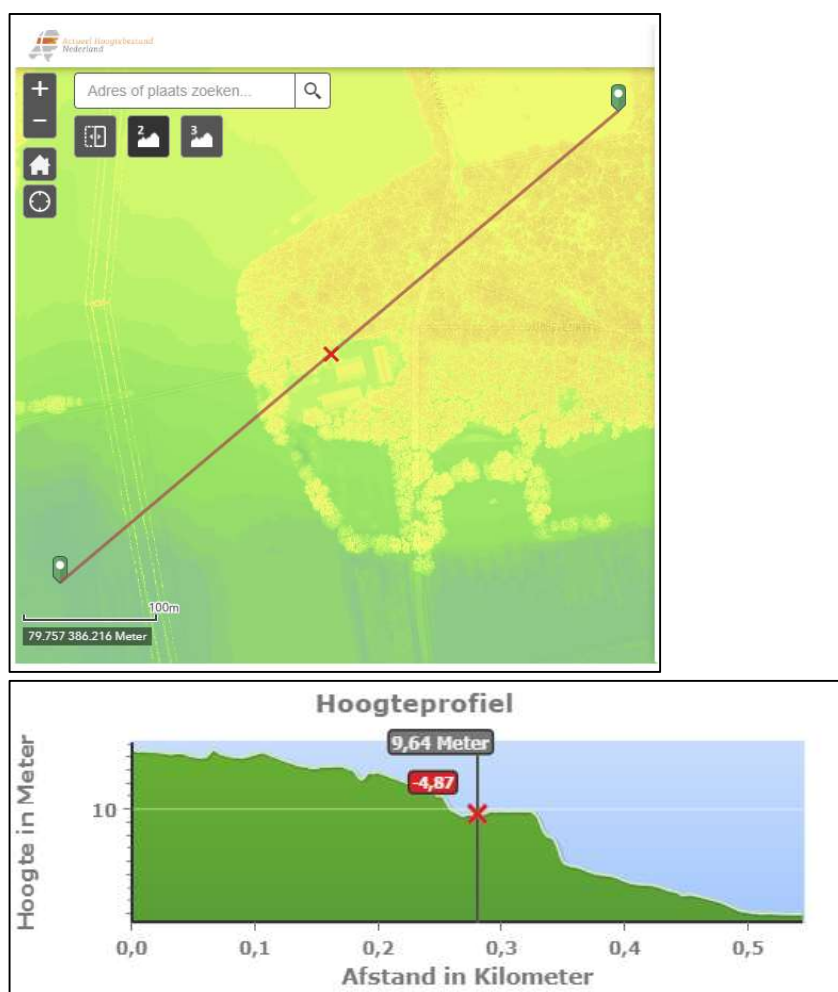
Figuur 3 geeft een impressie van het plangebied.

Figuur 3. Impressie van het plangebied. De eerste 2 foto's tonen locatie 1 en een plukplaats van (mogelijk) een havik op die locatie. De schuur en stal van de volgende twee foto's bevinden zich op locatie 2 en de betonnen structuren op de laatste twee foto's maken deel uit van locatie 3.

Vossenweg 3 ligt op de flank van de Brabantse Wal. Dit is goed zichtbaar in het grondgebruik en het hoogteverschil in de omgeving. Over een afstand van een halve kilometer is er van noordoost naar zuidwest een verval van 12,5 meter in hoogte.

Figuur 4 Een dwarsdoorsnede met bijbehorend hoogteprofiel van het landschap rond Vossenweg 3 in Hoogerheide. Het plangebied zelf ligt op de plaats van de rode X.

3.2 Voorgenomen ingreep

De initiatiefnemer wil een aantal bouwwerken van de voormalige veehouderij afbreken. Van de gebouwen blijft enkel de woonboerderij intact. De melkveestal, de schuur/loods en de betonnen keermuren op het terrein worden gesloopt. Verder wordt een aantal halfverharde paden verwijderd en voerkuilen geëgaliseerd.

In een later stadium vindt de aanplant van bosperceel plaats. Hiervoor zal de grond voorbereid moeten worden.

Het slopen van de panden kan gevolgen hebben voor eventuele verblijfplaatsen van soorten die hier gebruik van maken. Te denken valt bijvoorbeeld aan uilen, marters en vleermuizen. Het slopen van de muren kan nadelig zijn voor eventuele beschermde planten of ongewervelden (insecten). Ook kunnen de afwisselende structuur en ruigtes die zijn ontstaan geschikt zijn als landhabitat van amfibieën en als verblijfplaats voor (kleine) marters.

Grondverzet en de aanplant van bomen kunnen nadelig zijn voor het leefgebied van sommige soorten zoogdieren, reptielen of amfibieën.

4. Onderzoeksmethode

4.1 Gebiedsbescherming

Het onderzoek naar gebiedsbescherming betreft een bureaustudie.

4.1.1 Natura 2000

Voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden ten opzichte van het plangebied is gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Hier is alle informatie over Natura 2000-gebieden te vinden zoals de habitattypen en -soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

In dit onderzoek worden o.a. de onderstaande vragen beantwoord:

1. Ligt de ingreeplocatie in een Natura 2000-gebied, of ligt er een Natura 2000-gebied binnen de invloedssfeer van de ingreeplocatie, zodat externe en/of cumulatieve effecten te verwachten zijn.
2. Wat zijn de mogelijke negatieve en/of positieve effecten van de voorgenomen ingrepen op de instandhoudingdoelstellingen van een Natura 2000-gebied in kwestie.
3. Kunnen deze effecten:
  - a. verstorend zijn voor kwalificerende soorten
  - b. leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van de kwalificerende habitats
  - c. significant negatief zijn voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen

4.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) werd vroeger de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd. Het Natuurnetwerk is een Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. Voor het bepalen van de ligging van het plangebied ten opzichte van de NNN is gebruikt gemaakt van de websites van de provincie Noord-Brabant. Hierbij is bekeken hoe de ligging van het plangebied is ten opzichte van het Natuurnetwerk. Bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen het NNN worden de effecten van de ingreep op de wezenlijkheidskenmerken en -waarden van het NNN getoetst.

4.2 Soorten

Het onderzoek naar beschermde soorten bestaat uit twee delen. Er is begonnen met een literatuurstudie, gevolgd door een veldonderzoek in het plangebied. Aan de hand van de literatuurgegevens en het veldbezoek wordt bepaald welke soorten daadwerkelijk in het plangebied voor kunnen komen.

4.2.1 Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Een belangrijke bron zijn de gegevens afkomstig uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Deze databank geeft het meest actuele overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen. Het is een koppeling van databases zoals waarneming.nl en telmee.nl. Hierin participeren onder andere de Particuliere Gegevensverzamelende Organisaties (PGO's) zoals Sovon, Ravon en de Zoogdiervereniging. Voor de gegevens uit de NDFF is een zoekgebied geselecteerd rondom de te onderzoeken locatie. Er is gekeken naar de gegevens van de laatste 3-10 jaar, afhankelijk van de soortgroep en hoeveelheid gegevens. De NDFF is op 11 en 13 mei 2020 geraadpleegd. Verder zijn ecologische verspreidingsatlassen geraadpleegd: Bos, 2006; Broekhuizen, 2016; Creemers, 2009; NVL 2002.

4.2.2 Veldonderzoek

Het plangebied is eenmaal bezocht op 18 mei 2020, tussen 8:30 en 11:00 uur. Het was een zonnige dag met een matige westenwind en een temperatuur van ca. 19°C. Het veldwerk voor dit onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een quickscan. Het onderzoek bestaat uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de fysieke kenmerken van het plangebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Er is zowel (globaal) gekeken naar de daadwerkelijk aanwezige flora en fauna als naar de mogelijke waarden die het gebied herbergt in andere tijden van het jaar die tijdens een eenmalig bezoek niet kunnen worden vastgesteld.

Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc.).

4.2.3 Effectenbeoordeling

Als bepaald is welke beschermde soorten in het plangebied voor kunnen komen vindt een inschatting van de effecten plaats. Aan de hand van de ingreep worden de effecten van de activiteiten op de mogelijk aanwezige soorten bepaald. Effecten kunnen optreden tijdens de realisatiefase van het project en zijn dan meestal tijdelijk van aard. In de gebruiksfase van het project kunnen blijvende effecten optreden. Effecten van de ingreep op aanwezige soorten zijn sterk afhankelijk van een aantal variabelen, zoals: de voorgenomen werkzaamheden, de exacte locatie, de periode van het jaar, het tijdstip van de dag, de doorlooptijd van de werkzaamheden, de gebruikte machines of materialen enzovoort.

Niet alleen de effecten op de aanwezige verblijfplaatsen van de soort zijn van belang, maar ook of het leefgebied blijvend kan voorzien in alles wat nodig is om succesvol te kunnen voortplanten of te kunnen verblijven. Verder is het van belang te weten welke effecten de werkzaamheden hebben op de gunstige staat van instandhouding van de soort. Bij kans op negatieve effecten kan nader onderzoek worden geadviseerd en is mogelijk een ontheffing van de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming nodig.

4.3 Houtopstanden

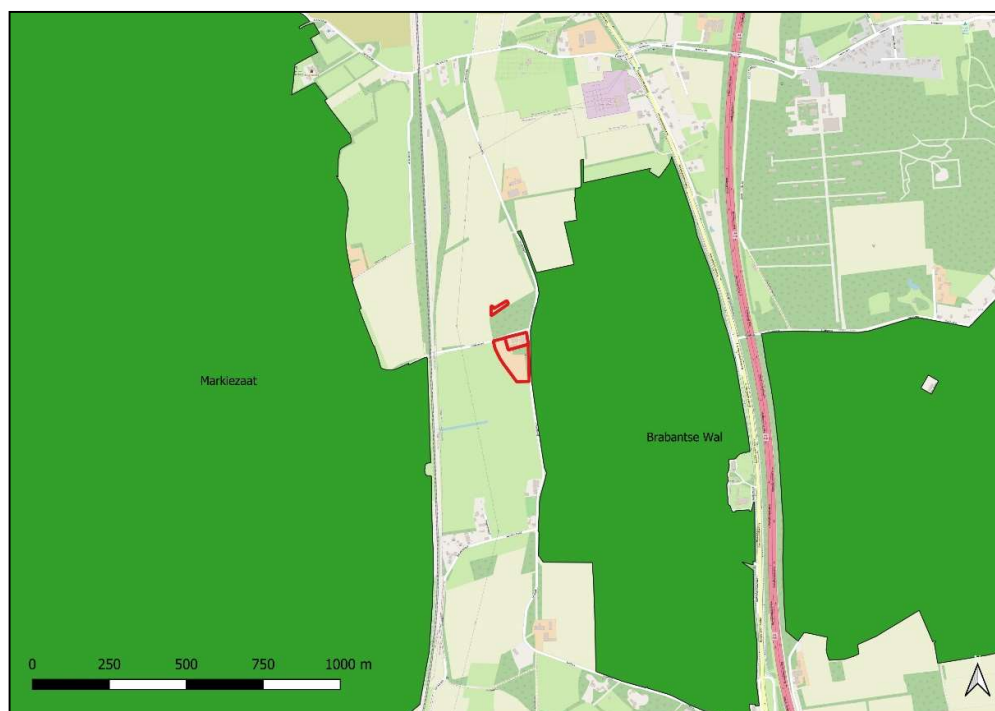
Bij het kappen van bomen binnen het plangebied wordt middels een bureaustudie bepaald of het houtopstanden betreft die buiten het besluit van de betreffende gemeente vastgestelde grenzen van de bebouwde kom (voor deze wet) liggen.

5. Resultaten

5.1 Gebiedsbescherming

5.1.1 Natura 2000

Het plangebied grenst in het oosten aan het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied: de Brabantse Wal. Ook het gebied Markiezaat, op ca. 250 meter ten westen van het plangebied, is een Natura 2000-gebied.

Figuur 5. Ligging van het plangebied ten opzichte van de Natura 2000-gebieden Markiezaat en Brabantse Wal.

Markiezaat is aangewezen als Natura 2000-gebied als speciale beschermingszone voor vogels: een Vogelrichtlijngebied. Het is een voormalige getijdezone, die is gelegen op de overgang van de holocene zee-afzettingen naar de pleistocene zandgronden. Vanwege het voormalige zoute karakter komen er nu nog zoutminnende of brakke plantensoorten voor.

De broedvogels waarvoor het Markiezaat als beschermd gebied is aangewezen zijn dodaars, lepelaar, kluut, bontbekplevier en strandplevier. Overige soorten waarvoor het gebied belangrijk is zijn bijvoorbeeld geoorde fuut, kanoetstrandloper, kleine zwaan en verschillende eenden- en ganzensoorten.

Het gebied is geen stikstofgevoelig habitatype.

De Brabantse Wal is overwegend als Natura 2000-gebied aangewezen op grond van de Vogelrichtlijn. Het gedeelte dat is aangewezen op grond van de Habitatrichtlijn ligt ten zuidoosten van Hoogerheide, op ca. 5 km afstand van het plangebied.

Landgoed Mattemburgh, waar het plangebied aan grenst, bestaat uit 'bos van arme zandgronden' (Lg13) en 'eiken- en beukenbos van lemige zandgronden' (Lg14). Deze bostypen zijn met name relevant voor de aangewezen broedvogelsoorten zwarte specht en wespandief.

Verder liggen er in de nabijheid van het plangebied zure vennen (H3160), die gevoelig zijn voor stikstofdepositie.

Onderstaande effectenindicatoren laten de verstoring gevoeligheid zien van woningbouw en grondgebonden landbouw op de verschillende habitattypen die voorkomen op de Brabantse Wal en soorten waarvan het leefgebied is aangewezen als Natura 2000-gebied. Een aantal van deze verstoringstypen geldt ook voor het slopen van bestaande gebouwen.

Figuur 6. Effectenindicatoren voor het Natura 2000-gebied Brabantse Wal voor de activiteiten woningbouw en grondgebonden landbouw.

Effectenbeoordeling

De werkzaamheden zijn tijdelijk van aard. De storingsfactoren die plaats kunnen vinden door de tijdelijke werkzaamheden zijn vermesting en verzuring door N-depositie uit de lucht als gevolg van verkeersbewegingen bij de sloop. Het is daarnaast mogelijk dat er mestputten onder de stallen aanwezig zijn, waarvan de inhoud zorgvuldig moet worden verwijderd. Verontreiniging is niet waarschijnlijk: de aanwezige asbest bedaking wordt professioneel verwijderd. Verstoring door geluid en trilling en verstoring door mechanische effecten valt niet te verwachten, omdat de aangewezen vogelsoorten onder de Vogelrichtlijn niet in de directe nabijheid broeden.

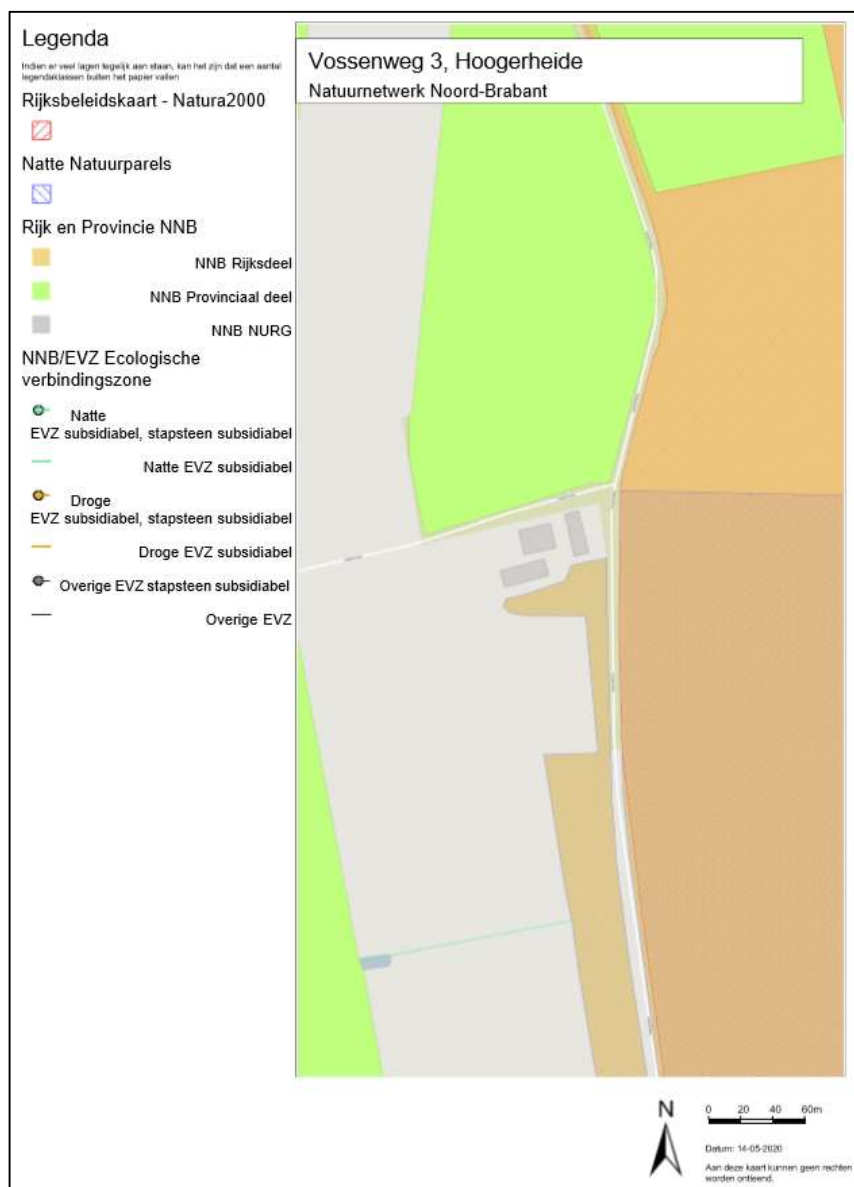
Recent is de 'Wet stikstofreductie en natuurverbetering' in werking getreden (1 juli jl.). Door deze wetwijziging hoeft er voor de aanlegfase geen stikstofonderzoek meer te worden uitgevoerd. De vrijstelling is partieel. Overige effecten op Natura 2000-gebieden zoals geluids-, licht- of wateronttrekkingseffecten moeten nog wel beoordeeld worden en de vrijstelling geldt niet voor de gebruiksfase. Stikstofdepositie in de gebruiksfase kan in onderhavige situatie, gezien de aard van het plan, echter kwalitatief onderbouwd worden. Voor deze fase zijn geen negatieve effecten te verwachten, aangezien bedrijfsactiviteiten stoppen en een groot deel de bestemming 'Natuur' krijgt. Verstoring door geluid of trillingen wordt niet verwacht. Het plan als geheel heeft logischerwijs eerder een positief dan een negatief effect op aanwezige beschermde gebieden. Een AERIUS-berekening is niet nodig.

5.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt aan 3 kanten ingesloten door gebieden die behoren tot het Natuurnetwerk Nederland (Figuur 7). Dit betreft deels door het Rijk aangewezen gebied (voormalig Ecologische Hoofdstructuur; EHS) en deels door de provincie Noord-Brabant aangewezen gebieden. Het deel ten zuiden en zuidoosten is aangemerkt als natte natuurparel vanwege de beek die hier doorheen stroomt. De Blaffert is in Figuur 7 ook zichtbaar als natte ecologische verbingszone (EVZ) in het terrein dat niet bij het Natuurnetwerk Noord-Brabant hoort (groene lijn).

Locatie 1 uit Figuur 2 ligt in het provinciale deel van het natuurnetwerk (NNB). De bestemming van dit perceel wijzigt mogelijk van agrarisch naar natuur.

In de provincie Noord-Brabant moet rekening worden gehouden met externe werking van de nieuwe situatie op het Natuurnetwerk. Ruimtelijke ontwikkelingen die geen significant negatief effect hebben op de wezenlijke waarden en kenmerken van het Natuurnetwerk Nederland mogen plaatsvinden. In dit geval betreft het de omvorming van bebouwing naar natuurgebied. Hiervan zijn geen negatieve effecten zoals licht- of geluidverstoring te verwachten.

Figuur 7. Ligging van het plangebied ten opzichte van het Natuurnetwerk Nederland (kaartbank.brabant.nl).

In het Natuurnetwerk Nederland heeft de provincie de volgende doelstellingen:

- het herstel en behoud van de rijkdom aan soorten, de biodiversiteit. Hiervoor moeten natuurgebieden worden uitgebreid, verbeterd, en met elkaar worden verbonden, waardoor een netwerk ontstaat. Dit netwerk moet functioneren in ruimte en tijd, waardoor planten en dieren een duurzame, robuuste en klimaatbestendige leefomgeving krijgen;
- het bieden van ruimte aan de groeiende behoefte aan rust en ruimte. Hierdoor kunnen inwoners en bezoekers de natuur beleven en het draagvlak voor natuurbeleid waarborgen.

Effectenbeoordeling

Een deel van het plangebied (locatie 1 uit Figuur 2) ligt binnen de grenzen van het Natuurnetwerk Nederland. Naar verwachting verandert de bestemming van dit perceel van 'agrarisch' (of bebouwing) naar 'natuur'. Deze werkzaamheden tasten de kernkwaliteiten niet aan en passen binnen het beleid van het Natuurnetwerk Nederland, provincie Noord-Brabant. De doelstelling van de provincie om het NNN te versterken wordt hiermee gediend.

Locaties 2 en 3 vallen buiten de grenzen van het Natuurnetwerk Nederland. Er is geen sprake van externe werking op het Natuurnetwerk als gevolg van de omvorming van bebouwing naar bosgebied. Na de omvorming van deze percelen tot natuur kan het NNN / NNB mogelijk worden uitgebreid.

5.2 Soorten

Er is een bronnenonderzoek verricht naar de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied. De belangrijkste gegevensbron is de NDFF. De NDFF geeft echter geen volledig beeld van de aanwezigheid van soorten. Dat komt omdat niet alle gebieden even goed worden onderzocht. Daarnaast worden bepaalde soortgroepen beter onderzocht dan andere. Dit kan te maken hebben met de interesse van de waarnemer, toegankelijkheid van een gebied of omdat sommige soorten moeilijk te inventariseren zijn. Tot slot worden niet alle waarnemingen doorgegeven.

Door middel van het veldbezoek is een inschatting gemaakt van de te verwachte beschermde soorten in het plangebied. Daarna is onderzocht welke effecten de werkzaamheden kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

5.2.1 Grondgebonden zoogdieren

Bronnenonderzoek

Een aantal grondgebonden zoogdieren is in het plangebied of in de omgeving van het plangebied waargenomen volgens de NDFF. Tabel 1 geeft een overzicht van deze soorten.

Tabel 1. Overzicht van waargenomen grondgebonden zoogdieren in het plangebied of in de nabije omgeving volgens de NDFF van de laatste 5 jaar.

Soort	Beschermingsstatus		
	Habitat-richtlijnsoort	andere soorten	vrijgestelde soorten
Boommarter		x	
Bosmuis			x
Bunzing		x	
Eekhoorn		x	
Egel			x
Haas			x
Huisspitsmuis			x
Konijn			x
Ree			x
Rosse woelmuis			x
Vos			x

Boommarters en bunzingen worden met enige regelmaat waargenomen in het bosgebied ten oosten van het plangebied. In januari 2019 is de dichtstbijzijnde waarneming van een boommarter gedaan op ca. 400 meter afstand. Voor een bunzing was dit 300 meter. Eekhoorns zijn nog dichterbij waargenomen; op ca. 100 meter afstand.

Naast de soorten die in de NDFF staan vermeld is het denkbaar dat het gebied gebruikt wordt door dassen, wezels en hermelijnen.

Veldonderzoek

Het plangebied bestaat uit een open stal en een schuur (beiden niet meer in gebruik). Verder zijn er de betonnen voerkuilen waar zich rommelige hoekjes met stapels stenen, ruige begroeiing en dood organisch materiaal bevinden (Figuur 8 en Figuur 9).

Figuur 8. Aan de buitenkant van de betonnen constructies hebben zich hier en daar rommelige hoekjes gevormd.

Figuur 9. Een betonnen plaat in een houtwal biedt een mogelijk onderkomen voor fauna.

Er zijn geen aanwijzingen gevonden van de aanwezigheid van dassen. Een verblijfplaats van deze soort kan worden uitgesloten. Er zijn geen sporen van beschermde soorten waargenomen, maar het is aannemelijk dat er (kleine) marterachtigen in het plangebied voorkomen. Er zijn geen aanwijzingen voor een verblijfplaats in een van de gebouwen. Een eventuele verblijfplaats kan zich bijvoorbeeld bevinden langs de buitenmuren van de voederkuilen.

Algemene gebouwbewonende soorten als huisspitsmuis kunnen mogelijk in de bebouwing worden aangetroffen.

Effectenbeoordeling

Door het plangebied vrij te maken van (betonnen) constructies en de structuurrijke plekken die daar zijn ontstaan, kan er een negatief effect optreden voor kleine marterachtigen. Eventuele verblijfplaatsen van wezel of hermelijn gaan verloren indien de rommelige structuren verdwijnen. Onderzoek moet uitwijzen of en hoe marterachtigen het plangebied gebruiken.

5.2.2 Vleermuizen

Vleermuizen vallen onder het beschermingsregime van de habitatrichtlijnsoorten. Verblijfplaatsen (kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven) en essentiële vliegroutes en foerageergebieden van deze soorten zijn beschermd.

Bronnenonderzoek

Er zijn 10 soorten vleermuizen in de omgeving waargenomen volgens de NDFF. De meeste vleermuiswaarnemingen betreft de gewone dwergvleermuis, die ook bij Vossenweg 3 is

waargenomen. De Vossenweg maakt deel uit van een monitoringstraject en er worden op landgoed Mattemburgh wintertellingen uitgevoerd. Hierdoor is er een goed beeld van de lokale staat van instandhouding van deze dieren. Tabel 2 geeft een overzicht van de waargenomen vleermuissoorten volgens de NDFF.

Tabel 2. Overzicht van vleermuizen die zijn waargenomen in het plangebied of omgeving volgens de NDFF van de laatste 5 jaar.

Soort
Baardvleermuis
Bosvleermuis
Franjestaart
Gewone dwergvleermuis
Gewone grootoorvleermuis
Laatvlieger
Meervleermuis
Rosse vleermuis
Ruige dwergvleermuis
Watervleermuis

Veldonderzoek

Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen zich bevinden in gebouwen of bomen. In bomen bevinden vleermuizen zich in holtes, spleten of achter loshangend boomschors. In gebouwen kunnen vleermuizen zich onder andere bevinden in de spouw, onder dakpannen, achter boeiboorden en op zolders.

De bebouwing is geschikt voor gebouwbewonende vleermuizen. Het gaat hierbij vooral om de (dichte) schuur, waar ruimte is tussen de dakpannen en het dakbeschot (Figuur 10). Ook kunnen vleermuizen zich ophouden in kieren en uitsparingen van het gebint.

Figuur 10. De ruimte onder de dakpannen loopt door tot aan de nok van de schuur.

Niet alleen verblijfplaatsen van vleermuizen, maar ook essentiële vliegroutes zijn beschermd. Vleermuizen zijn plaatstrouw en maken vaak jaren achter elkaar gebruik van hetzelfde netwerk aan verblijfplaatsen. De meeste soorten maken ook gebruik van min of meer vaste vliegroutes tussen hun verblijfplaats en het jachtgebied. Indien er geen alternatieven zijn is de vliegroute van essentieel belang voor een kolonie. Als de dieren niet meer zonder verstoring van hun verblijfplaats bij hun jachtgebied kunnen komen, moeten ze verhuizen. Om deze reden zijn essentiële vliegroutes van vleermuizen beschermd. Lijnvormige landschapselementen die als vliegroute kunnen dienen zijn bijvoorbeeld bomenrijen of watergangen. Bomenrijen en watergangen die als vliegroute kunnen dienen zijn in het plangebied niet aanwezig.

Ook essentieel foerageergebied van vleermuizen is beschermd. Het plangebied zelf biedt weinig geschikt gebied om te foerageren, omdat het geen bijzondere vegetatie of elementen bevat, zoals watergangen. Het bosgebied in de omgeving en het open grasland waar de beek De Blaffert doorheen loopt bieden aanzienlijk betere foerageermogelijkheden.

Effectenbeoordeling

Het plangebied biedt geschikte mogelijkheden voor verblijfplaatsen voor vleermuizen, namelijk de ruimtes tussen de dakpannen en het dakbeschot en de gaten en kieren tussen het gebint van de dichte schuur.

Essentieel foerageergebied is niet aanwezig binnen het plangebied, omdat het geen bijzondere vegetatie of elementen bevat, zoals watergangen. In de omgeving is voldoende gelijkwaardig, en beter, foerageergebied aanwezig. Lijnvormige landschapselementen zijn niet aanwezig binnen het plangebied, waardoor een negatief effect op een essentiële vliegroute van vleermuizen is uitgesloten.

5.2.3 Vogels

Alle inheemse vogelsoorten behoren tot de Vogelrichtlijn. Daarnaast is het nest van enkele vogelsoorten jaarrond beschermd. Voor het broedseizoen van vogels is geen standaardperiode. Dit omdat het broedseizoen van soort tot soort en van jaar tot jaar kan verschillen. Globaal kan voor het broedseizoen de periode van 15 maart tot 15 juli worden aangehouden.

Bronnenonderzoek

De omgeving van de planlocatie is zeer gevarieerd: bosgebied, een parklandschap, akkers, graslanden, struwelen, bebouwing en zelfs groot open water komen binnen 2 kilometer afstand voor. Dit zorgt voor een grote verscheidenheid aan vogelsoorten in de omgeving. In Tabel 3 zijn de vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest die zijn waargenomen in of in de omgeving van het plangebied volgens de NDFF weergegeven.

Tabel 3. Overzicht van vogels met jaarrond beschermde nesten (categorie 1 t/m 4) die zijn waargenomen in het plangebied of omgeving volgens de NDFF van de laatste 3 jaar.

Soort	Beschermingsstatus
	jaarrond beschermde nesten
steenuil	1
gierzwaluw	2
huismus	2
kerkuil	3
ooievaar	3
slechtvalk	3
boomvalk	4
buizerd	4
havik	4
sperwer	4
wespendief	4

Categorie 1

De steenuil is de enige soort in Nederland uit categorie 1. Deze soort is waargenomen in september 2018 op ca. 500 meter afstand van het plangebied.

Categorie 2

Van de soorten uit categorie 2 is de gierzwaluw enkel foeragerend of overvliegend in de omgeving waargenomen. Huismussen zijn in de omgeving veelvuldig en broedend waargenomen, maar niet in het plangebied zelf. De dichtstbijzijnde broedgevallen zijn vastgelegd in de NDFF aan de Beukendreef (ca. 500 m) en bij Hoeve Hildernisse (350 m).

Categorie 3

De kerkuil is in 2017 eenmalig vastgelegd op de boerderij aan de Vossenweg 3-1. Het is niet bekend of dit een broedgeval betreft. Van ooievaar en slechtvalk zijn geen broedgevallen in de omgeving bekend volgens de gegevens uit de NDFF.

Categorie 4

Van de roofvogels uit categorie 4 is de boomvalk regelmatig in de nabije omgeving waargenomen. Er worden jaarlijks meldingen gemaakt van broedende buizerds op het landgoed Mattemburgh, op ca. 500 meter afstand van het plangebied.

Ook van haviken is een broedgeval vastgesteld in de directe omgeving. Het zwaartepunt van de waarnemingen ligt ten noordoosten van het plangebied op ca. 600 meter afstand. Sperwers zijn veelvuldig waargenomen, maar hiervan zijn geen broedgevallen vastgelegd. Het is echter goed mogelijk dat deze soort in de nabijheid van het plangebied nestelt.

De wespendief komt met gemiddeld 13 broedparen relatief veel voor op de Brabantse Wal en is een doelsoort voor dit Natura 2000-gebied. Ook in de directe omgeving is de soort regelmatig gezien, maar een broedlocatie is niet bekend binnen een straal van een kilometer rond het plangebied.

Veldonderzoek

Waarnemingen:

Tijdens het veldbezoek is een aantal vogels gehoord en gezien, waaronder witte kwikstaart, fitis, zwartkop, koolmees en putter. Een jonge witte kwikstaart zat op de nok van de schuur. Waarschijnlijk is daar een nestlocatie, maar dit was vanaf de grond niet zichtbaar.

Er zijn twee nesten aangetroffen aan de zijkanten van de schuur (Figuur 11), waarvan er een door een roodborst is gebruikt. Er lag een ei in dat vermoedelijk is verlaten. Het andere nest was leeg. Binnen in de schuur en in de open stal zijn meerdere nesten van boerenzwaluwen aangetroffen (Figuur 12). Geen van deze nesten leek in gebruik te zijn, maar dit was met een eenmalig veldbezoek niet met zekerheid vast te stellen. Er zijn wel met zekerheid actieve zwaluwnesten aanwezig in het woonhuis, dat niet wordt gesloopt. Ook zit er een nest van een zwarte roodstaart onder de dakpannen van de woonboerderij.

In beide te slopen gebouwen zijn grotere nesten aangetroffen, waarschijnlijk van duiven (Figuur 13). Ook bij deze nesten was gedurende het veldbezoek geen activiteit zichtbaar vanaf de grond. Daarnaast zijn er in beide te slopen gebouwen verse poepsporen en uilenballen aangetroffen. Bij betreding van de stal vloog een kerkuil naar buiten.

De bomen die mogelijk niet kunnen worden vermeden bij de sloop van de betonnen constructies zijn gecontroleerd op jaarrond beschermde nesten. Deze zijn niet aangetroffen.

Potentiele soorten:

Er is een kerkuil aangetroffen tijdens het veldbezoek, maar het terrein is daarnaast ook geschikt voor steenuilen. Beide soorten kunnen samen op één erf broeden. De steenuil valt niet uit te sluiten op basis van een quickscan. Hiervoor is nader onderzoek vereist.

De bebouwing is niet geschikt als nestlocatie voor de gierzwaluw, waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. Op de hoogte die interessant wordt voor deze soort (3 meter) zijn geen geschikte plaatsen voor deze soort aangetroffen.

De bebouwing is geschikt als nestlocatie voor huismussen. Hoewel er tijdens het veldbezoek geen huismussen of (oude) nesten zijn waargenomen, valt de aanwezigheid van deze soort op basis van een quickscan niet uit te sluiten. Nader onderzoek moet uitwijzen of en hoe deze soort gebruik maakt van het plangebied.

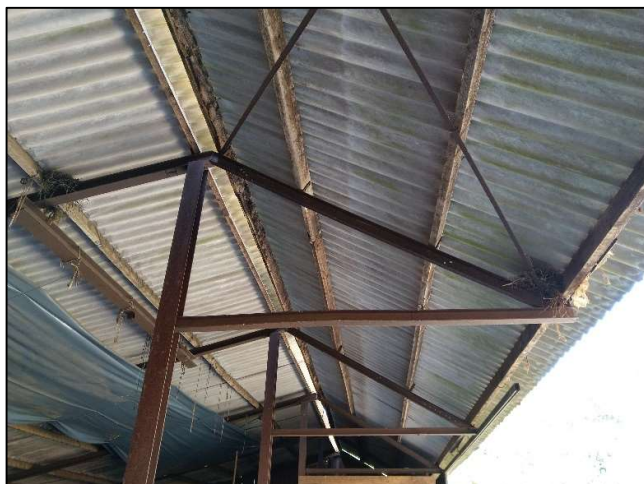
In de bomen en struiken rondom de te slopen constructies kunnen algemene broedvogels nestelen.

Figuur 11. Nest aan de buitenkant van de (dichte) schuur.

Figuur 12. Nest van een boerenwaluw in de open stal.

Figuur 13. Twee grotere nesten in de open stal.

Effectenbeoordeling

Onderzoek moet uitwijzen hoe de kerkuil gebruik maakt van het plangebied (nest- en of roestplaats). Daarnaast moet worden onderzocht of ook de steenuil verblijft op het erf.

Verder is er ook nader onderzoek nodig naar de aanwezigheid van huismussen. Jaarrond beschermde nesten van gierzwaluw kunnen worden uitgesloten, omdat het gebouw niet geschikt is voor deze soort. In de bomen zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen.

Zowel op en in de gebouwen als in het groen er omheen kunnen algemene vogelsoorten in het broedseizoen broeden. Hiermee dient rekening te worden gehouden bij de planning van de werkzaamheden. Voor soorten zoals de koolmees en de boerenzwaluw (nest categorie 5) moeten na de ingreep voldoende nestgelegenheden op locatie aanwezig blijven.

5.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen

Bronnenonderzoek

In Tabel 4 is een overzicht weergegeven van de waargenomen beschermde amfibieën, reptielen en vissen in het plangebied of in de omgeving van het plangebied volgens de NDFF.

Tabel 4. Overzicht van waargenomen reptielen, amfibieën en vissen in of nabij het plangebied volgens de NDFF van de laatste 5 jaar.

Soort	Beschermingsstatus		
	Habitat-richtlijnsoort	andere soorten	vrijgestelde soorten
Levendbarende hagedis		x	
Alpenwatersalamander		x	
Bastaardkikker			x
Bruine kikker			x
Gewone pad			x
Kleine watersalamander			x

Levendbarende hagedissen zijn vooral op 2 locaties in de omgeving waargenomen: bij de vogelobservatiehut aan het Markiezaatsmeer en bij Vliegbasis Woensdrecht.

In 2017 zijn 3 alpenwatersalamanders waargenomen in een (naamloos) ven op minder dan 400 meter afstand van het plangebied. In het Meeven, aan de andere kant van de A4 / A58, bevindt zich een grotere populatie van deze beschermde soort.

Het plangebied ligt in de overgangszone van het verspreidingsgebied van meerkikker en poelkikker. Van beide soorten is de aanwezigheid in de omgeving mogelijk.

Veldonderzoek

Er is geen oppervlaktewater aanwezig op de onderzoekslocatie, waarmee de aanwezigheid van beschermde vissen en voortplantingswater voor beschermde amfibieën kan worden uitgesloten.

Het aanwezige groen (houtwallen, reliëfrijke ondergroei) is geschikt als landhabitat voor beschermde amfibieën, omdat het slechts een paar honderd meter is verwijderd van een vindplaats van de alpenwatersalamander. Deze soort komt veelvuldig op land voor en gedijt goed in bosgebieden, houtwallen en op rommelige plekken zoals het plangebied. Ook voor eventueel aanwezige poelkikkers in de omgeving biedt het plangebied geschikt terrein om te overwinteren. Verder kunnen amfibieënsoorten waarvoor een vrijstelling geldt, zoals bruine kikker of gewone pad, voorkomen in het plangebied.

Tijdens het veldbezoek is een inschatting gemaakt over het gebruik van het plangebied door reptielen. Het plangebied biedt geschikt leefgebied (structuurrijke vegetatie, houtwallen, zanderige plekken) voor zwaar beschermde soorten. Alleen van de levendbarende hagedis is in de nabijheid een populatie bekend, maar het terrein is daarnaast geschikt voor hazelworm en gladde slang.

Effectenbeoordeling

Zwaar beschermde vissen, reptielen en amfibieënsoorten stellen kritische eisen aan hun leefomgeving. Het plangebied is geschikt als landhabitat voor beschermde amfibieën (alpenwatersalamander en poelkikker), vanwege de nabijheid van geschikt oppervlaktewater (een vindplaats van alpenwatersalamander) en het reliëf en de structuurrijke vegetatie van het plangebied. Voor de aanwezigheid van meerkikkers op de planlocatie is het oppervlaktewater te ver weg. Deze soort is (ook buiten de paartijd) sterk gebonden aan water: overwintering vindt vrijwel altijd plaats in het water.

Het plangebied bevat geschikt leefgebied voor reptielen, vanwege de structuurrijke begroeiing en zandige plekken. Er zijn geen populaties van soorten reptielen bekend in de regio, met uitzondering van de levendbarende hagedis, maar het valt niet op voorhand uit te sluiten dat ook andere reptielen gebruik maken van het plangebied (hazelworm en gladde slang).

Er moet worden onderzocht of het plangebied wordt gebruikt door reptielen en/of als landhabitat door poelkikker of alpenwatersalamander.

5.2.5 Flora

Bronnenonderzoek

Er zijn in de afgelopen 10 jaar volgens de NDFF geen beschermde vaatplanten waargenomen in de omgeving van het plangebied.

Wel zijn er soorten van de rode lijst bekend in de omgeving. Bijvoorbeeld van west (Markiezaat) naar oost (het Meeven) zijn moeraswespenorchis, kamgras, klimopwaterranonkel en moerashertshooi waargenomen. Dit toont aan dat er vanwege het gradiëntrijke karakter van het gebied over een afstand van ca. 2 kilometer veel uiteenlopende soorten kunnen voorkomen.

Veldonderzoek

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de bloeitijd van beschermde plantensoorten. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten waargenomen en deze zijn ook niet te verwachten. Op de muren zijn geen beschermde muurplanten aangetroffen.

Beschermde planten zijn binnen het plangebied niet te verwachten, omdat de omstandigheden hiervoor niet geschikt zijn. De schuur en stal bieden uiteraard geen goede groeiplaats en het grootste deel van het terrein dat bewerkt wordt, bestaat uit betonnen structuren. Op deze muren gedijen beschermde muurplanten niet.

Effectenbeoordeling

De meeste beschermde planten zijn zeer kritisch ten aanzien van hun standplaats. Beschermde planten zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen. Gezien de aard van het plangebied en de soortensamenstelling van de aanwezige flora worden beschermde planten hier ook niet verwacht.

5.2.6 Ongewervelden

Bronnenonderzoek

Er zijn in de nabije omgeving van het plangebied geen beschermde soorten ongewervelden vastgelegd in de NDFF over de afgelopen 10 jaar.

Veldonderzoek

Tijdens het veldbezoek is een inschatting gemaakt op het voorkomen van beschermde ongewervelden in het plangebied. Iedere soort is afhankelijk van een bepaald habitat met bepaalde waardplanten. Deze habitats zijn in het plangebied niet aanwezig.

Effectenbeoordeling

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten op beschermde ongewervelden.

5.3 Houtopstanden

Mogelijk kan het niet vermeden worden dat er bomen worden gekapt bij het verwijderen van de betonnen constructies.

De bomen vallen niet onder de bebouwde kom houtopstanden. Er is een meld- en herplantplicht indien het gaat om een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die a. een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of b. bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen.

De te kappen bomen beslaan een kleinere oppervlakte dan tien are en het betreft geen rijbeplanting. Een meld- en herplantplicht is om die reden niet nodig.

6. Conclusies en aanbevelingen

Aan de hand van het voorgaande kan een aantal conclusies worden getrokken en worden aanbevelingen gegeven voor de te nemen vervolgstappen.

In de effectenbeoordeling en de daaruit volgende conclusies is uitgegaan van de werkzaamheden zoals die zijn omschreven in paragraaf 3.2. Veranderingen of afwijkingen hiervan kunnen tot andere conclusies leiden. Natuuronderzoek heeft doorgaans een juridische houdbaarheid van drie jaar.

6.1 Gebiedsbescherming

6.1.1 Natura 2000

Er zijn mogelijk negatieve effecten te verwachten van het project op het nabijgelegen Natura 2000-gebied Brabantse Wal. De gevolgen van de sloopwerkzaamheden (de vervoersbewegingen die hiermee gemoeid zijn en met het afvoeren van eventueel achtergebleven mest) moeten worden onderzocht middels een AERIUS-berekening.

6.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied ligt voor een deel binnen de grenzen van Natuurnetwerk Nederland. De omvorming van het plangebied naar natuur dient de doestellingen voor het NNN van de provincie. Vervoersbewegingen en het plaatsen van bouwmaterialen in terreindelen van het Natuurnetwerk Nederland moeten zoveel mogelijk worden vermeden.

Nadat het terrein is omgevormd is er geen sprake van externe werking vanuit het plangebied op het bestaande NNN / NNB.

6.2 Soortbescherming

De Wet natuurbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Niet alleen de instandhouding van verblijfplaatsen is van belang, maar ook de instandhouding van het leefgebied. Te allen tijde dient men de zorgplicht in acht te nemen. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moet worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. Tabel 5 geeft een overzicht van de maatregelen per soortgroep.

Tabel 5. Samenvatting onderzoeksresultaten en maatregelen.

Soortgroep	Soort	Maatregelen
Grondgebonden zoogdieren	(Kleine) marters	Onderzoek uitvoeren naar de aanwezigheid van marters.
Vleermuizen	Gebouwbewonende soorten	Onderzoek uitvoeren naar de aanwezigheid van gebouwbewonende vleermuissoorten.
Vogels	Kerkuil Steenuil Huisms	Onderzoek uitvoeren naar de aanwezigheid en het gebruik van het plangebied door deze soort.
Reptielen	Gladde slang Hazelworm Levendbarende hagedis	Onderzoek uitvoeren naar de aanwezigheid en het gebruik van het plangebied door deze soorten.

Amfibieën	Alpenwatersalamander Poelkikker	Mogelijk landhabitat. Onderzoek uitvoeren naar de aanwezigheid van deze soorten.
Vissen	Nvt	
Flora	Nvt	
Ongewervelden	Nvt	

6.2.1 Grondgebonden zoogdieren

De voorgenomen werkzaamheden kunnen een negatief effect opleveren voor (kleine) marterachtigen. Nader onderzoek moet uitwijzen of deze soorten daadwerkelijk gebruik maken van het plangebied en of een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig is.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door gedurende 6 tot 8 weken op een aantal locaties cameravallen, marterboxen en/of sporenbuizen uit te zetten in het plangebied. Wekelijks worden de data opgehaald, de batterijen vervangen en ander onderhoud gepleegd aan de locaties.

6.2.2 Vleermuizen

De bebouwing op de locatie is een potentiële vaste rust- en verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Nader onderzoek moet uitwijzen wat de functie van het plangebied voor vleermuizen is en of een ontheffing in het kader Wet natuurbescherming nodig is.

In de periode half mei tot half juli vinden 3 bezoeken plaats, één in de ochtend rond zonsopkomst en twee in de avond rond zonsondergang. Daarnaast vinden er in de periode half augustus tot en met september 2 bezoeken plaats in de nacht.

6.2.3 Vogels

Het plangebied biedt geschikt terrein en nestgelegenheid voor kerk- en steenuilen. Onderzoek in het voorjaar moet uitwijzen op welke wijze de aangetroffen kerkuil gebruik maakt van het plangebied, en of daarnaast ook de steenuil aanwezig is op het erf. Voor dit onderzoek zijn 4 veldbezoeken vereist (3 keer in de avond voor inventarisatie op basis van geluid en 1 keer overdag voor sporenonderzoek) in de maanden februari, maart en april.

De bebouwing op de locatie is geschikt als nestlocatie voor huismussen. Onderzoek moet uitwijzen of het plangebied gebruikt wordt door deze soort. In de periode april tot en met half mei vinden 2 bezoeken plaats, waarbij gezocht wordt naar aanwijzingen voor nesten van huismussen.

De bomen zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten. Deze zijn niet aangetroffen.

De bebouwing en de bomen en struiken zijn geschikt als nestlocatie voor algemene vogels. Actieve nesten mogen geen negatief effect ondervinden. De werkzaamheden dienen buiten het broedseizoen (half maart – half juli) plaats te vinden om te voorkomen dat broedvogels

worden verstoord. Indien het verwijderen niet plaats kan vinden buiten het broedseizoen, dient het plangebied voor de werkzaamheden te worden gecontroleerd op de aanwezigheid van actieve nesten.

Voor soorten zoals de koolmees en de boerenwaluw (nest categorie 5) dienen na de ingreep voldoende nestgelegenheden op locatie aanwezig te blijven. Hierin kan worden voorzien door bijvoorbeeld enkele geschikte nestkastjes te plaatsen in of aan de woonboerderij en bomen. Wordt hieraan voldaan dan is een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor deze soorten niet nodig.

6.2.4 Reptielen, amfibieën en vissen

Er is geschikt landhabitat aanwezig voor alpenwatersalamander en poelkikker. Omdat het gaat om het omvormen van bebouwing naar natuur en niet van bestaand natuurbeheer, kan er niet gewerkt worden conform een goedgekeurde gedragscode. Er is een ontheffing in het kader Wet natuurbescherming nodig, waarvoor het uitvoeren van nader onderzoek nodig is.

Voor het vaststellen van landhabitat van alpenwatersalamander en poelkikker moet tussen juni en oktober gezocht worden naar dieren, door stammetjes, stukken schors en stenen om te keren. Drie veldbezoeken volstaan om aanwezigheid van de soorten aan te tonen of te ontkrachten.

Het terrein bevat ook geschikt leefgebied voor reptielen: hazelworm, gladde slang en levendbarende hagedis. Voor onderzoek naar deze soorten wordt gebruik gemaakt van platen waar reptielen zich graag onder verschuilen. Deze worden meerdere keren gecontroleerd: voor hazelworm zijn 4 bezoeken vereist tussen juni en september. Voor levendbarende hagedis zijn 3 bezoeken nodig tussen half april en september.

Voor levendbarende hagedis en gladde slang worden verder in langzaam tempo routes door het plangebied gelopen tijdens de veldbezoeken.

Meerdere van deze veldbezoeken kunnen gecombineerd worden met bezoeken voor andere soortgroepen (zoogdieren).

6.2.5 Flora

In het plangebied zijn geen beschermde planten waargenomen of te verwachten. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is niet nodig.

6.2.6 Ongewervelden

In het plangebied worden geen beschermde ongewervelden verwacht. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming is niet nodig.

6.3 Houtopstanden

De bomen vallen niet onder de bebouwde kom houtopstanden. De te kappen bomen hebben een kleinere oppervlakte dan tien are en het betreft geen rijbeplanting. Een meld- en herplantplicht is niet nodig.

Bronnen

Literatuur

- Bos, F., Bosveld, M., Groenendijk, D., Swaay, van C. & Wynhoff, I., De Vlinderstichting 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea. - Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Kanter & J.C. Buys 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12: 1-432.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON)(redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, EIS - Nederland, Leiden.
- Kapteyn, K. 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co, Haarlem.
- Limpens, H., Mosterd, K. & Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV, Utrecht.
- Ministeries van LNV en VROM en de provincies, 2006. Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Westra, S.A., 2017. 'Inventarisatie van kleine marterachtigen in vier onderzoeksgebieden rond Deventer' Rapport 2017.51. Bureau van de Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Websites

- <http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan/>
- <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/>
- <https://wetten.overheid.nl/BWBR0038668/>
- <https://wetten.overheid.nl/BWBR0044970/>
- www.eis-nederland.nl
- www.floron.nl
- www.google.nl/maps
- www.natura2000.nl
- www.ndff.nl
- www.openstreetmap.org
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zoogdiervereniging.nl